

# de eerste lijn

GEZINSVORMEN

Kijk ook op

**tv** **klasse**

5

“Ik wil óók weten  
wat in de klas gebeurt”

**2 Story:** “Ik ben een volwaardige ouder” | **6 Specialist:** “Zet de leerling altijd centraal” | **7 Test:** Hoe gezinsvriendelijk is jouw school? | **12 Aanpak:** Respecteer alle gezinsvormen

*Dirk, papa:*

**“Ik wil dat de school  
mij beschouwt als  
een volwaardige  
ouder”**

“Elk schooljaar moet ik de leraren van mijn kinderen aansporen om ook mij alle informatie van de school te bezorgen”, zegt Dirk, papa van twee kinderen.

Samen met hen, zijn nieuwe partner en haar twee kinderen vormen zij een nieuw samengesteld gezin.

Hij wil volledig betrokken blijven bij het schoolleven van zijn kinderen. Dat blijkt voor de school niet altijd evident.

“Wij vormen een nieuw samengesteld gezin: ik heb twee kinderen van vijf en negen, mijn vrouw heeft twee kinderen van vijf en tien. Ze gaan alle vier naar dezelfde school. De twee jongsten zitten in de kleuterschool, de twee oudsten in het vierde en vijfde leerjaar. Enkele jaren geleden heb ik de school onmiddellijk schriftelijk op de hoogte gebracht toen de scheiding met de mama van mijn kinderen een feit was. De directeur antwoordde dat dat helemaal niet nodig was: er waren nog veel gezinnen op school in dezelfde situatie.”

### ALLES IN TWEEVOUD?

“De directeur beloofde mij dat hij ervoor zou zorgen dat ook ik alle informatie, uitnodigingen, rapporten, facturen kreeg. De leraren zouden alles in

Er is nochtans plaats voorzien voor de andere ouder, maar die wordt niet benut. Op sommige uitnodigingen van de school voor de ouders staat ‘zullen aanwezig zijn met één of twee’. In ons geval is dat met meer dan twee, als de nieuwe partner meekomt. Of mag de nieuwe partner misschien niet meekomen? Hetzelfde gebeurt ook met de grootouders. Die mogen maximaal met vier komen, terwijl de kinderen ook grootouders hebben bij de nieuwe partner van hun ouders. Zij zijn in totaal dus met acht.”

### PARTIJDIG?

“Als ik op school kom om iets te bespreken in verband met de kinderen is tegen ’s avonds mijn ex-vrouw op de hoogte via een bevriend personeelslid.

## “Ik wil geen smeekbede doen voor elke brief”

tweevoud meegeven met de kinderen van mijn nieuwe partner. Dat gebeurde ondanks mijn herhaaldelijke vraag niet. Ik moest zelf maar uitvissen wanneer er een oudercontact was. Gelukkig wisten we via de zoon van mijn vrouw wel wanneer er iets te doen was op school. Toen er een nieuwe directeur kwam, heb ik mijn vraag weer gesteld. Vanaf dan werd alles - behalve schoolfacturen - correct doorgegeven. Nu verloopt het redelijk goed, maar ik moet wel elk schooljaar opnieuw de leraren aan die regeling herinneren en hen aansporen er rekening mee te houden. Kan die regeling niet gewoon vermeld worden in het dossier van mijn kinderen?”

### EEN OF TWEE OUDERS AANWEZIG?

“Toen de kinderen een knutselwerkje maakten voor hun grootouders, ging dat mee naar huis met de mama. Gevolg: mijn ouders kregen niets. Daarna heb ik afgesproken met de juf om dergelijke cadeautjes ook aan mij mee te geven. Daarna gebeurde dat ook. Een bestelbon voor bijvoorbeeld nieuwjaarsbrieven krijg ik niet: die moet ik op goed geluk via de moeder van mijn kinderen bestellen. Ik schrijf het bedrag over op haar rekening in de hoop dat zij de bestelling doorgeeft. De school stuurt alle facturen enkel naar de mama.

Dat is toch partijdigheid van de school? Als vader wil ik evenveel recht op informatie, beschouwd worden als een ‘volwaardige ouder’, niet voor elke briefje of rapport een smeekbede doen en onpartijdigheid tussen de schoolmuren. Dat is toch niet te veel gevraagd?”

## IN ELKE KLAS

- Van steeds meer leerlingen wonen de ouders niet (meer) samen. Bij kleuters is dat **een op de tien**, in de derde graad secundair onderwijs is dat **een op de vier** (0 - 4 jaar: 11,2 procent; 5 - 9 jaar: 18,6 procent; 10 - 14 jaar: 22,8 procent; 15 - 17 jaar: 23,4 procent).
- **11 procent** van alle vrouwen tussen 40 en 44 jaar is alleenstaande moeder, **2 procent** van alle mannen tussen 40 en 44 jaar is alleenstaande vader.
- **5,2 tot 7 procent** van de gezinnen zijn nieuw samengestelde gezinnen.
- **9,5 tot 10 procent** van de kinderen leeft in een stiefgezin.

# Gezinnen in alle vormen en kleuren

## WAT IS EEN GEZIN?

Het begrip 'gezin' omschrijven, lukt niet meer met één definitie. Een groot aantal leerlingen groeit niet meer op in een 'traditioneel' gezin met een vader en een moeder. Er komen steeds meer verschillende vormen voor.

“Ik ga er nooit van uit dat mijn leerlingen in een 'traditioneel' gezin wonen. Voor mijn kleuters en mezelf maakt het niet uit: één mama en papa, of meer mama's, of meer papa's.”

*(Sofie Coucke, leraar, basisschool Immaculata Brugge)*

## ANDERS DAN ANDERS

Ondanks het grote aantal diverse gezinsvormen zijn er meer overeenkomsten dan verschillen. Uiteindelijk draait het in een gezin altijd om de band tussen mensen: je vormt een gezin omdat je graag wilt samenleven met elkaar, omdat je geborgenheid en contact wilt. Het gezin vormt een veilige basis om jezelf te zijn en creëert ruimte om lief en leed te delen. Het gezin blijft voor iedereen belangrijk: het is de plaats waar je gevormd wordt, waarden leert, bescherming krijgt en gewaardeerd wordt om wie je bent. De school kan de opvoeding gedeeltelijk op zich nemen en ondersteuning bieden, maar kan het gezin nooit vervangen.

## GEZIN OP LOSSE SCHROEVEN?

Als de gezinssituatie van een leerling verandert, bijvoorbeeld omdat zijn ouders scheiden of een nieuw gezin vormen met een andere partner en eventuele kinderen, is dat altijd een bewogen tijd. Later hoeft dat geen blijvende, negatieve gevolgen te hebben. Meestal passen kinderen zich aan en verzoenen ze zich met de nieuwe situatie. Een leerling kan zich dus voor korte of langere tijd anders gedragen dan gewoonlijk. Als de school in woelige tijden een rustpunt is voor kinderen, is ze ook voor de ouders een steun.

# WELKE GEZINSVORMEN BESTAAN ER?

## DIT ZIJN DE MEEST VOORKOMENDE GEZINSVORMEN:

- **Kerngezin of traditioneel gezin**  
Een volwassen man en vrouw leven samen en hebben samen kinderen. Ze zijn de biologische ouders van de kinderen.
- **Nieuw samengesteld gezin**  
Beide ouders brengen kinderen mee in een nieuwe relatie. Soms hebben ze ook samen nog kinderen. De niet-biologische ouder van de kinderen in het gezin, wordt vaak plusouder genoemd in plaats van stiefouder.
- **Eenoudergezin**  
Een volwassene met kinderen van wie hij of zij de biologische ouder is.
- **Homo- of lesbogezin**  
Twee mannen of twee vrouwen die samenleven en kinderen hebben, uit een vorige hetero-relatie, geadopteerd of als pleeggezin. Een van de twee kan ook de biologische vader of moeder zijn via draagmoederschap of zaaddonatie.
- **Pleeggezin**  
Eén of twee volwassenen zorgen voor kinderen. Ze zijn niet de biologische, maar wel de sociale ouders.
- **Adoptiegezin**  
Eén of twee volwassenen hebben kinderen waarvan ze niet de biologische ouders zijn. Ze zijn sociale en juridische ouders.
- **Co-ouderschap na scheiding**  
Gezagsco-ouderschap betekent dat gescheiden ouders het ouderlijk gezag over de kinderen delen. Ze staan dan beiden in voor de opvoeding van hun kind. Gezagsco-ouderschap komt voor bij kinderen die op

twee adressen wonen, dus afwisselend bij een van beide ouders (bilocatie of verblijfsco-ouderschap). Maar ook als het kind op één adres woont bij de ene ouder en bij de andere ouder op bezoek gaat, kan er sprake zijn van gezagsco-ouderschap. Eventuele nieuwe partners (plusouders) hebben juridisch geen ouderlijk gezag, maar oefenen wel ouderlijke taken uit.

- **Generatiegezin**  
Ouders en kinderen leven in een groter familieverband met grootouders, tantes, ooms ...

## ER ZIJN NOG ANDERE GEZINSVORMEN DIE MINDER VAAK VOORKOMEN:

- **Mee-oudergezin**  
Eén of twee volwassenen, met een eigen gezin, zorgen, naast de ouders, mee voor de kinderen en zijn nauw betrokken bij de opvoeding.
- **Tiiergezin**  
Een minderjarige deelt de opvoeding van zijn of haar kind met een volwassene, meestal met de eigen ouder(s).
- **Woongroep**  
Een grotere groep volwassenen leeft samen, eventueel met kinderen, bijvoorbeeld een commune.
- **Begeleid wonen - kindertehuis**  
Kinderen leven in een gezinsvervangende constructie, vaak met wisselende verzorgers of begeleiders.
- **Latgezin**  
Twee volwassenen leven niet samen, maar hebben wel een relatie en samen kinderen.

“Communiceer over je gezinsbeleid met ouders.” Dat stelt professor schoolpsychologie **Hilde Colpin** van de K.U.Leuven voor. “Als je kadert waarom je iets doet, is de kans groter dat ouders zelf begrip tonen én zich begrepen voelen door de school.”



© Peter Van Hoof

# “De leerling moet altijd centraal staan”

## **Kan een school rekening houden met alle gezinsvormen?**

“Scholen zijn een product van de samenleving en daarin is het beeld van het traditionele gezin nog altijd dominant. Maar dat wil niet zeggen dat scholen geen verschil kunnen maken. Leerlingen komen immers niet als losstaande ‘units’ naar school. Ze maken deel uit van een gezin. De school kan niet op alle concrete noden van ouders inspelen, ze moet vooral respect en begrip hebben voor al die verschillende situaties. Dat doe je al door kleine dingen, bijvoorbeeld het aantal

gezinsbeleid een kader waarop directie en leraren kunnen terugvallen als er zich problemen voordoen. Wat doe je bijvoorbeeld als plots een ouder die geen bezoekrecht heeft, zijn kind komt ophalen of belt om te informeren naar de resultaten van zijn kind? Leraren die al oog hebben voor de gezinssituatie van hun leerlingen, voelen zich door een gezinsbeleid gesteund, de anderen zal het sensibiliseren. Ook het CLB is een belangrijke partner: het kan scholen ondersteunen bij het uitbouwen van een gezinsbeleid en leerlingen en hun ouders begeleiden bij vragen of problemen.”

## “Respect en begrip zijn de sleutelwoorden van je gezinsbeleid”

nieuwjaarsbrieven laten kiezen en didactisch materiaal gebruiken waarin verschillende gezinsvormen aan bod komen.”

## **Levert een gezinsbeleid voordelen op voor ouders, leerlingen én de school?**

“Voor de school moet de leerling altijd centraal staan. Een goede band met de ouders is gericht op het welbevinden van de leerling. Onderzoek toont aan dat als ouders zich betrokken voelen bij de school, de kans hoger is dat leerlingen zich er goed voelen en goed presteren. Voor de school biedt een

## **Waar ligt de grens tussen ‘rekening houden met’ en ‘privacy’?**

“Ouders denken heel verschillend over privacy, maar uit zorg voor het kind hebben scholen bepaalde informatie nodig. Ook daarom is zo’n gezinsbeleid belangrijk. Vraag als school standaard een aantal gegevens op, zeg waarom je dat doet en hoe je daar als school mee omgaat. Sommige dingen móet je zelfs weten om geen juridische fouten te maken, bijvoorbeeld welke ouder recht heeft op informatie.”

“Vorige week ben ik getrouwd met mijn vriendin.  
De juf had met de hele klas een gedichtje  
ingestudeerd en ze heeft ook een les besteed  
aan ‘holebihuwelijken’.”

*(Julie Boschmans, mama van een zoon van vijf)*

# Hoe **gezinsvriendelijk** is jouw school?

DOE DE TEST

- ja  nee      Onze school heeft een visie op ‘het gezin’: een gezinsbeleid.
- ja  nee      Het schoolteam, ouders en leerlingen vinden dat beleid in het schoolreglement.
- ja  nee      Alle formulieren die ouders invullen, zijn aangepast aan alle mogelijke gezinsvormen.
- ja  nee      We houden gegevens over de gezinssituatie van leerlingen up-to-date.
- ja  nee      We kennen de wettelijke situatie van onze leerlingen.
- ja  nee      Brieven beginnen met ‘beste ouder(s)’ in plaats van met ‘beste mama en papa’.
- ja  nee      We gebruiken modern lesmateriaal waarin diverse gezinsvormen voorkomen.
- ja  nee      Kinderen kiezen hoeveel cadeautjes en nieuwjaarsbrieven ze maken en voor wie.
- ja  nee      Ouders mogen een gesplitste schoolfactuur vragen.
- ja  nee      Ouders krijgen de kans om afzonderlijk naar het oudercontact te komen.
- ja  nee      Ook plus(groot)ouders, halfbroers en -zussen ... zijn welkom op school.

**Hoe meer je ‘ja’ antwoordt, hoe bewuster je school omgaat met leerlingen en ouders van alle mogelijke gezinnen.**

# Een gezinsbeleid: van inschrijven tot grootouderfeest

De meeste scholen hebben geen gezinsbeleid of gemeenschappelijke visie op diverse gezinsvormen. Individuele leraren beslissen of ze ingaan op praktische vragen van ouders en kinderen. De kans is groot dat hun aanpak erg verschilt. Voor ouders en kinderen is dat verwarrend, leraren weten niet hoe ze moeten reageren en voelen zich niet gesteund door hun collega's of de directie.

## DRIE GOEDE REDENEN

- De school is een rustpunt voor leerlingen op het ogenblik dat hun gezinssituatie verandert.
- School en ouders zijn partners in opvoeding en ondersteunen elkaar. Communiceren en samenwerken is erg belangrijk.
- Een algemeen gezinsbeleid geeft de school de kans om altijd de noden van het kind centraal te stellen en de grenzen van de school duidelijk af te bakenen.

## VIER PIJLERS

- 1 Ontwikkel een duidelijk **beleid rond gezinsveranderingen en diverse gezinsvormen** bij je leerlingen. Zo'n beleid bestaat uit praktische maatregelen en een aangepaste lesinhoud.
  - Maak duidelijk aan ouders dat de school op de hoogte gebracht wil worden als hun gezinssituatie verandert. Pas je administratieve gegevens over de leerling meteen aan.
  - Als je communiceert met ouders, ga er dan niet van uit dat je leerlingen opgroeien in een traditioneel kerngezin.
  - Pas je lesmateriaal en activiteiten aan.
- 2 Neem een **neutrale positie** in.
  - Probeer geen conflicten tussen ouders op te lossen.

# RECHT OP INFORMATIE EN BESLISSINGEN

- **Als beide ouders het ouderlijk gezag delen**  
Beide ouders hebben recht op informatie en nemen samen beslissingen. Of ze getrouwd zijn of niet, maakt niet uit. Hetzelfde geldt voor gescheiden ouders wanneer ze gezagscoouderschap hebben. Of hun kind nu alternerend bij een van beide ouders woont (bilocatie of verblijfscoouderschap) of op één adres (en de andere ouder bezoekt), speelt geen enkele rol. In al deze gevallen kan een van beide ouders te goeder trouw een beslissing nemen over het onderwijs aan hun kind, op basis van een vermoeden van akkoord van de andere ouder.
- **Bij exclusief ouderlijk gezag**  
Een rechter kan het ouderlijk gezag opdragen aan een van beide ouders. Dat is 'exclusief ouderlijk gezag'. Alleen de ouder aan wie het ouderlijk gezag toegewezen is, mag beslissingen nemen. De andere ouder heeft het recht om

toezicht uit te oefenen op de opvoeding. Hij heeft recht op informatie. Meestal bepaalt de rechter een tussenoplossing: dan moeten met bepaalde beslissingen beide ouders instemmen, terwijl voor andere één ouder verantwoordelijk is.

- **Bij ontzetting uit ouderlijk gezag**  
Ouders die 'ontzet zijn uit hun ouderlijk gezag' mogen geen beslissingen nemen en hebben geen recht op informatie.

De school mag niet automatisch veronderstellen dat de informatie beide ouders bereikt, maar mag wel met de ouders afspreken dat informatie (zoals de schoolagenda) via de ene ouder bij de andere terechtkomt. In de praktijk nemen stief- of plusouders heel wat ouderlijke taken op, maar op juridisch vlak kunnen zij geen enkel gezag uitoefenen over hun plus- of stiefkind.

“Omgaan met diversiteit zit ingebakken in onze pedagogie. We vertrekken altijd vanuit de leefwereld van het kind. De gezinssamenstelling maakt daar deel van uit.”

*(Patrick Leunens, directeur freinetschool De Triangel in Booischot)*

- Kies geen partij voor een van beide ouders als ze het oneens zijn. Zo veroordeel je niemand en toon je aan de leerling dat het mogelijk is om neutraal te blijven.
  - Betrek altijd beide ouders. De school is een plaats waar gescheiden ouders kunnen samenwerken aan het welzijn van hun kinderen. Informeer spontaan beide ouders, ook al woont de leerling hoofdzakelijk bij vader of moeder.
  - Moedig de participatie van ouders uit niet-traditionele gezinnen aan.
- 3 **Verwijs** ouders en leerlingen bij problemen tijdig **door** naar het CLB of andere professionele hulpverleningsdiensten.
  - 4 Zoek uit wat de **wettelijke positie** van je leerlingen is om te voorkomen dat de school er ongewild inbreuk op pleegt, door bijvoorbeeld informatie aan een ouder te weigeren of een naam te veranderen. Vraag bij een conflict om de rechtsuitspraak te mogen lezen.

“Ook in een gewoon gezin kunnen veel dingen fout lopen”, weet **Bert Murawski**, directeur van de Remi Quadens Openluchtschool in Brasschaat. De school pint zich niet vast op de manier waarop een gezin is samengesteld, maar kijkt naar hoe het kind vanuit zijn gezinssituatie functioneert op school. Zijn tip: voer een integraal gezinsbeleid.



# “Je denkt te gauw in stereotypen”

## Waarom koos je voor een gezinsbeleid?

**Bert Murawski, directeur:** “Je denkt te gauw in stereotypen. Gewone gezinnen kunnen laag staan op de kwaliteitsladder, eenoudergezinnen of nieuw samengestelde gezinnen kunnen het heel goed doen. Er zijn goede en slechte scheidingen ... Het belangrijkste voor een school is de problematiek van de leerling. Die moet je correct weten te duiden om er iets mee te doen.”

## Hoe heb je je gezinsbeleid vormgegeven?

**Cindy Wynants, zorgcoördinator:** “Op drie niveaus. Het eerste is dat van de praktische afspraken: dubbele rapporten en uitnodigingen voor het oudercontact, nooit rekeningen in de klas laten betalen, de papa’s niet over het hoofd zien ... Het tweede niveau is het gedrag van het kind. We streven naar respect tussen ouder, leraar en leerling. Als er frustraties of verwachtingen worden geformuleerd, dan moet dat zo gebeuren dat geen enkele partij het vertrouwen verliest in de andere. Als een kind slecht

presteert schrijft de leraar geen verwijten op het rapport (‘Jeroen moet beter zijn les leren’). Hij focust op processen (‘Jeroen doet zijn best om ...’). Zo creëer je goodwill bij de ouder(s) om het probleem op te lossen.”

## En het derde niveau?

**Bert Murawski:** “Hier kijken we naar de context van het gezin. Neem nu een kind dat angstig is, niet meedoet met groepswerk, zich verzet ... Dan gaan we in dialoog. Blijkt dat het kind in een problematische opvoedings situatie zit: er is een zwaar gehandicapt broertje, de mama is alleenstaand, het gezin leeft sociaal geïsoleerd. Vanuit dat gegeven helpen we het kind zijn problemen te verwoorden. Tegelijk starten we gezinsbegeleiding, want verandering moet je op beide fronten realiseren. Hier komt het CLB ook in het verhaal.”

# Respecteer álle gezinsvormen

Liselot heeft twee mama's, de papa van Saïda is gestorven, Mathijs woont de ene week bij zijn mama en haar vriend, de andere week bij zijn papa en zijn vriendin. Hoe houd je er als leraar en als school rekening mee dat niet alle leerlingen in een traditioneel gezin wonen?

En wat doe je als de ouders van een leerling uit elkaar gaan, of als een nieuwe partner zijn intrek neemt? De leefwereld van je leerlingen wordt grondig door elkaar geschud wanneer hun gezinssituatie verandert. Hoe speel je daar op in?

## VERANDERINGEN IN HET GEZIN

- **Luister naar de leerling** en geef hem wat extra aandacht, begrip en hulp op een discrete manier. Geef het kind enkel de hulp die het vraagt en overdonder het niet.
- **Gun de leerling een aanpassingsperiode.** Houd er rekening mee dat het voor een kind niet evident is om onmiddellijk in orde te zijn met een aantal praktische zaken.
- **Wees alert voor veranderingen in het gedrag** van de leerling en zoek een gepast moment om erover te praten. Blijf echter wel je eisen stellen en maak geen uitzondering om ongepast gedrag of slechte schoolresultaten goed te praten.
- **Als je in een gelijkaardige situatie zit, waak er dan over dat je je eigen ervaringen niet veralgemeent.** Iedere situatie is uniek.
- **Bestempel de nieuwe gezinssituatie niet te snel als oorzaak** voor gedragsproblemen of slechte cijfers. Mogelijk ligt de oorzaak ergens anders.
- **Gebruik in de klas werkvormen die het verwerkingsproces van kinderen vooruithelpen,** bijvoorbeeld kinderen laten vertellen over hun thuissituatie, een tekening laten maken, een klasgesprek houden over thema's die de kinderen bezighouden.
- **Blijf objectief** en spreek geen oordeel uit over de situatie of betrokken personen.

# NIET-TRADITIONELE GEZINNEN

## VIJF TIPS VOOR DE LERAAR

- 1 Toon respect voor alle gezinsvormen en laat dat ook duidelijk blijken in wat je zegt, het materiaal dat je gebruikt en wat je doet.
- 2 Geef je leerlingen de kans om voor praktische zaken zoals knutselwerkjes voor vader- en moederdag, nieuwjaarsbrieven, rapporten, schoolfeest en andere activiteiten af te wijken van het gangbare klaspatroon.  
  
*Bijvoorbeeld:* laat het rapport een week langer houden zodat beide ouders de kans krijgen om het te zien, vraag hoeveel nieuwjaarsbrieven je leerlingen willen maken en toon begrip als kinderen materiaal vergeten zijn bij de ene of andere ouder ...
- 3 Zoek creatief naar voorbeelden waarin verschillende gezinsvormen voorkomen bij het materiaal dat je gebruikt om lees-, schrijf-, en rekenvaardigheden aan te leren.
- 4 Geef les over het thema gezinsvormen.
- 5 Volg nascholing om kennis en inzichten op te doen over de leefwereld en behoeften van kinderen uit diverse gezinsvormen en om je leerlingen te ondersteunen.

## NEGEN TIPS VOOR DE SCHOOL

- 1 Organiseer een infoavond voor alle ouders om de houding van de school ten opzichte van gezinnen uit te leggen. Dat kan ook via de schoolbrochure, de website, het schoolreglement.
- 2 Let op aanspreektitels en benamingen: 'Beste ouder(s)' in plaats van 'Beste mama en papa', 'ouder 1' en 'ouder 2' in plaats van 'moeder' en 'vader' ...
- 3 Voorzie kinderopvang tijdens contactmomenten op school. Alleenstaande ouders hebben niet altijd opvang voor hun kinderen als ze op school moeten zijn. Laat gescheiden ouders – als ze dat willen – afzonderlijk naar het oudercontact komen.
- 4 Zorg ervoor dat leraren op de hoogte zijn van gevoeligheden waar ze rekening mee moeten houden, maar wees altijd discreet. Laat de gegevens over het gezin van de kinderen elk jaar opnieuw invullen door de ouders.
- 5 Pas je formulieren aan. Maak plaats voor meerdere adressen, de verblijfsregeling van de kinderen, wie de kinderen mag ophalen, namen van halfbroers- en zussen ... Geef wat extra tijd om formulieren in te dienen.
- 6 Communiceer zoveel mogelijk elektronisch. Dat biedt voordelen voor gescheiden ouders. Ze zijn gelijktijdig op de hoogte zonder de kinderen te belasten.
- 7 Koop modern lesmateriaal aan (handboeken, leesboeken, oefenboeken) dat aansluit bij de heterogeniteit aan leefwerelden waarin kinderen opgroeien.
- 8 Stel informatie ter beschikking aan leraren via nascholing en folders in de lerarenkamer.
- 9 Bouw een goede samenwerking uit met het CLB, dat een partner is in leerlingen ondersteunen.

## LEERLING ALS SCHOOLPOSTBODE TUSSEN OUDERS?

De Sint-Jozefsschool in Eizer-Overijse communiceert elektronisch met 98 procent van de ouders. Directeur Kristof Dupont: “Alle informatieve en administratieve berichten, brieven, foto’s, weekschema’s mailt de school naar beide ouders. Op een beveiligd gedeelte van de schoolwebsite staat informatie over huiswerk, de schoolfactuur, een kalender. Ouders bestellen er maaltijden, drank, materiaal en schrijven in voor oudercontact, schoolfeest en uitstappen. Zorgkinderen krijgen een eigen ruimte op de website (in de plaats van een heen-en-weer-schriftje). Alle partijen kunnen die ruimte tegelijk raadplegen. Gescheiden ouders varen daar wel bij. Doordat we elektronisch communiceren, zijn ouders niet meer afhankelijk van elkaar voor informatie en de leerlingen zijn volledig uitgeschakeld als schoolpostbode tussen beide partijen. Een klein aantal ouders wil communiceren via papier: zij krijgen alle brieven en formulieren via de boekentas mee. Maar hun aantal daalt elk jaar.”

## WAT STAAT ER IN DE EINDTERMEN?

- Kleuters kunnen verschillende gezinsvormen herkennen (4.3).
- Leerlingen van de lagere school kunnen er in hun omgang met leeftijdgenoten op discrete wijze rekening mee houden dat niet alle kinderen in hetzelfde gezin wonen als zijzelf (4.7).
- Leerlingen van het secundair onderwijs houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in de samenleving en de wereld (eindterm 16).  
Ze bespreken opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van samenlevingsvormen, veilig vrijen ... (context 3, eindterm 7).  
Ze beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen (context 7, eindtermen 1).

## 5 VRAGEN 5 ANTWOORDEN

**“De schoolresultaten van Sarah zijn beneden alle peil. Haar ouders zijn vorig jaar gescheiden. Misschien is dat de oorzaak?”**

▶ Als de ouders van een kind niet langer samenwonen, krijgen slechte schoolresultaten, agressie, spijbelen al snel de stempel ‘scheiding niet verwerkt’. Een crisisperiode kan de resultaten van leerlingen wel negatief beïnvloeden, maar heeft daarom geen blijvend effect. Slechte schoolresultaten of zich slecht voelen op school zijn niet noodzakelijk het gevolg van de gezinssituatie. In de eerste plaats is het belangrijk dat je – eventueel met hulp van het CLB – zicht krijgt op het probleem en uitzoekt hoe school en gezin kunnen helpen om het op te lossen.

**“De ouders van Jules vechten een scheiding uit. Zijn mama wil hem inschrijven in onze school, zijn papa wil dat doen in een school twee dorpen verderop. Wat nu?”**

▶ Een kind mag maar in één school ingeschreven zijn. De school mag een beslissing van een van de ouders uitvoeren, tenzij ze weet dat de andere ouder er bezwaar tegen heeft. Dan moet ze eerst het uitdrukkelijke akkoord van de andere ouder vragen. Als ouders het onderling niet eens raken, beslist de rechter. Kies als school vooral geen partij. Dat vraagt dat je voortdurend alert bent, want soms proberen ouders je (meestal te goeder trouw) aan hun kant te krijgen.

**“De ouders van Kyara gaan uit elkaar. Ze is erg boos op haar papa. Hoe reageer ik daarop?”**

▶ Zelfs als een kind openlijk (tijdelijk) partij kiest voor een van de ouders, blijft het een band hebben met de andere ouder. Uiteindelijk blijven kinderen altijd loyaal aan beide ouders, ook al is dat (in bepaalde periodes) niet zichtbaar. Wees je daar als leraar van bewust. Blijf neutraal ten aanzien van beide ouders en kies geen partij, ook al kun je je beter vinden in het standpunt van een van hen. Afkeuren wat de ouders doen, helpt het kind niet verder.

**“De papa van Seppe is alleenstaand. Ik slaag er maar niet in hem bij de school te betrekken.”**

▶ Vaak zorgt in het gezin de moeder voor de communicatie met de school. Leraren zijn dan ook vaak meer gewoon te overleggen met moeders dan met vaders. Ga er niet van uit dat vaders minder begaan zijn met de schoolloopbaan dan moeders. Onderzoek bij alleenstaande vaders bewijst het tegendeel. Als ouders – moeders of vaders, uit welke gezinsvorm ook – weinig deelnemen aan het schoolleven, kan dat ook te maken hebben met weinig tijd of financiële middelen. Als ouders zich positief gewaardeerd voelen door de school en in het bijzonder door de leraar, is de kans groter dat ze zich betrokken voelen. Als je alle ouders vriendelijk, respectvol en gelijkwaardig behandelt, maak je een belangrijk verschil voor ouders én leerlingen.

“Ik vroeg aan de juf of mijn zoon geen twee werkjes kon maken voor Vaderdag. Ze keek mij verbaasd aan en zei dat ze dat eens moest bespreken met de directie, gezien de ideologie van de school.”

*(Vicky, mama van een zoon met een papa en een pluspapa)*

**“De mama van Haroen heeft een keer haar hart bij mij uitgestort over haar moeilijke gezinssituatie en belt me nu voortdurend thuis op. Wat nu?”**

▶ Tijdens een crisissituatie word je als leraar gemakkelijk de vertrouwenspersoon van een ouder of leerling. Bewaak je grenzen, anders word je hulpverlener. Laat je niet verleiden tot advies geven en kies geen partij tegen de andere ouder. Verwijs tijdig door naar het CLB, maar blijf wel luisteren en begrip tonen.

*Heb je ervaringen met een gezinsbeleid op school en wil je die delen? Doe het via het forum van [www.klasse.be/eerstelijin](http://www.klasse.be/eerstelijin) (doorklikken naar ‘Gezinsvormen’).*



## MEER INFO NODIG?

[www.nieuwegezinsvormen.be](http://www.nieuwegezinsvormen.be)

info en lesmateriaal over diverse gezinsvormen voor leraren basisonderwijs, Arteveldehogeschool.

[www.tweehuizen.be](http://www.tweehuizen.be)

info over scheiding voor kinderen, ouders en professionals, Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK).

[www.alleenstaandeouder.be](http://www.alleenstaandeouder.be)

info voor alleenstaande ouders, vzw Rol en Samenleving met Vlaamse en federale overheidssteun.

[www.plusouder.be](http://www.plusouder.be)

info voor ‘plusouders’ en over integratie van nieuwsamengestelde gezinnen, vzw Plusouders.

[www.gidsvoorgezinnen.be](http://www.gidsvoorgezinnen.be)

info over alle aspecten van het gezinsleven, in alle gezinsvormen, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG).

[ond.vlaanderen.be/edulex](http://ond.vlaanderen.be/edulex)

(zoekterm ‘ouderlijk gezag’) – omzendbrief over ‘Ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden’, Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming.

[ond.vlaanderen.be/schooldirect/bijlagen0201/Colpin1.htm](http://ond.vlaanderen.be/schooldirect/bijlagen0201/Colpin1.htm)

onderzoek over school en diverse gezinsvormen, K.U.Leuven en UGent.

*De begeleidingsdienst van de school of het CLB dat aan je school verbonden is, kan je ook meer informatie bezorgen.*



**De Eerste Lijn: nu ook op TV.Klasse**

Bij deze Eerste Lijn hoort ook een filmpje. Kijk en leef mee met de getuigen. Leer van andere scholen. [www.tvklasse.be](http://www.tvklasse.be)

Je schrijft een nieuwe leerling in? Gebruik dit **inschrijvingsformulier**. Het houdt rekening met alle gezinsvormen zodat ouders niet moeten schrappen of tussen de lijntjes schrijven. Er is ook plaats voor de verblijfsregeling van de leerling. Je kunt het downloaden en printen op

[WWW.KLASSE.BE/EERSTELIJN](http://WWW.KLASSE.BE/EERSTELIJN)



## Inschrijvingsformulier

**LEERLING**  
 Voornaam: ..... Familiennaam: .....  
 Geboortedatum en -plaats: ..... Nationaliteit: .....

**OUDER(S)**  
**Ouder 1**  
 Voornaam: ..... Familiennaam: ..... M / V  
 Geboortedatum en -plaats: ..... Nationaliteit: .....

**Ouder 2**  
 Voornaam: ..... Familiennaam: ..... M / V  
 Geboortedatum en -plaats: ..... Nationaliteit: .....

**BROERS EN ZUSSEN**

Voornaam	Familiennaam	Geboortedatum
• .....	.....	.....
• .....	.....	.....
• .....	.....	.....
• .....	.....	.....

**ADRESGEGEVENS**  
**Adres 1**  
 Straat en gemeente: .....  
 Periode (enkel bij meerdere adressen): .....  
 Gezin: .....  
 Wordt opgehaald door: .....

**Adres 2**  
 Straat en gemeente: .....  
 Periode: .....  
 Gezin: .....  
 Wordt opgehaald door: .....

## de eerste lijn

**Hoofdredacteur:** Leo Bormans  
**Coördinatie:** Nele Beerens, Leen Leemans  
**Redactie:** Leen Leemans, Jan T'Sas  
**Vormgeving:** Mieke Keymis, Peter Mulders  
 en Tim Sels **Sites & Multimedia:** Michel

Aerts en Toon Van de Putte **TV. Klasse:** Elke Broothaerts, Hans Vanderspikken en Wouter Vanmol **Verantwoordelijke uitgever:** Jo De Ro **Foto's:** Peter Van Hoof en Isabel Corthier

Dit dossier werd gemaakt in samenwerking met ouders, leraren, directeurs, professor

Hilde Colpin, docent Veerle Amelinckx, het departement Onderwijs en het Agentschap voor Onderwijsdiensten. Het is het vijfde van een vernieuwde reeks. De andere dossiers raadpleeg je op [www.klasse.be/eerstelijin](http://www.klasse.be/eerstelijin).